

Nieuws uit Europa

Verschijnt 4x per jaar

2018, nr.4

Inhoud

Europese Unie

Raad van de Europese Unie

Informele top over gendergelijkheid en jongeren 1

Geen eensgezindheid over het Handvest van de grondrechten in 2017 1

Besluiten over het EU genderactieplan II in 2017 2

Europees Parlement – plenaire besluiten 3

Resolutie over diensten voor zorgverstrekking in de EU 4

Europees parlement – FEMM comité/studiedienst 5

Cybergeweld en online haataal tegen vrouwen 5

Achteruitgang inzake gendergelijkheid en vrouwenrechten 6

Informatieve nota over geweld op vrouwen in de EU 7

EUROFOUND 8

Onderzoek naar vrouwen en management 8

EIGE 9

Gendergelijkheid en jongeren: kansen en risico's van de digitalisering 9

Raad van Europa (COE)

Wereldforum voor democratie 2018 : Gender Equality: Whose Battle? 10

Gender Equality Commission 11

Europese Unie

Raad van de Europese Unie

Informele top over gendergelijkheid en jongeren

Op 11 en 12 oktober 2018 organiseerde het EU voorzitterschap een meerdaagse conferentie, met bijzondere aandacht voor toekomstige prioriteiten op vlak van gendergelijkheid en voor jongeren: *Gender Equality and You. Young voices. Joint Initiative*. Het opzet was om zo het debat op gang te brengen, om de actie en politieke wil voor gendergelijkheid te versterken en om een stimulans te geven aan een nieuwe EU gendergelijkheidsstrategie.

Er werd vastgesteld dat er voor vele EU beleidsdomeinen een duidelijke gemeenschappelijke strategie en overeenkomstige institutionele infrastructuur bestaat, maar dat dit ontbreekt voor gendergelijkheid. Er is geen specifieke strategie op hoog niveau voor gendergelijkheid en daardoor ook geen gemeenschappelijk strategisch beleidskader, noch een regelmatige institutionele dialoog tussen de relevante beleidsactoren. Daarom is een nieuwe aparte EU gendergelijkheidsstrategie nodig voor de jaren na 2019. Deze strategie kan dienen als referentie en richtingwijzer voor de EU instellingen en de Lidstaten.

Aan de *conferentie* had het EU trio-voorzitterschap ook een *informele ontmoeting* gekoppeld van de ministers bevoegd voor gendergelijkheid. Op dit overleg werd een gezamenlijke verklaring aanvaard ¹: *Gender equality as a priority of the European Union today and in the future*. De bedoeling is om zo gendergelijkheid opnieuw hoog op de beleidsagenda te plaatsen.

Geen eensgezindheid over het Handvest van de grondrechten in 2017

Zoals gebruikelijk stond op de oktober-vergadering van de Raad justitie en binnenlandse zaken² een overleg met het *Agentschap voor de Fundamentele Rechten* (FRA) geprogrammeerd. Op het overleg wisselden de ministers hun visie en standpunten uit over actuele uitdagingen voor de fundamentele rechten in de Europese Unie. Het vertrekpunt voor de dialoog waren twee rapporten: 1° het *FRA rapport 2018 over de fundamentele rechten* en 2° het *jaarrapport van de Europese Commissie over de toepassing van het EU Charter van de Fundamentele Rechten*.

Het *FRA rapport* evalueert de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van de grondrechten (successen en uitdagingen). Het gaat in op thema's zoals gelijkheid en non-discriminatie, racisme en vreemdelingenhaat, integratie van Roma, rechten van het kind, rechten van personen met een handicap, de informatiemaatschappij en privacy,... . Het verslag geeft voor ieder thema ook een beknopt overzicht van FRA-adviezen en van de feitelijke data waarop deze adviezen berusten.

Sinds 2010 publiceert de Europese Commissie *jaarlijkse verslagen* over de toepassing van de fundamentele rechten en vrijheden die vastgelegd zijn in het *Charter van de Fundamentele Rechten* van de Europese Unie. Het verslag monitort de vooruitgang die op EU beleidsniveau is geboekt via de aanneming van nieuwe Europese wetgeving. Het bevat een overzicht van de acties die de EU instellingen en een analyse van de brieven van burgers en van vragen en petitie van het Europees Parlement. Het rapport biedt de Raad ook gelegenheid voor een jaarlijkse dialoog met het Europees Parlement.

¹ Deze Verklaring werd bevestigd op de Raad Werkgelegenheid, Sociaal Beleid, Volksgezondheid en Consumentenzaken (EPSCO) van 6 december.

² Meer informatie over de zitting en besluiten van de Raad Justitie en Binnenlandse zaken (11 – 12 oktober 2018) vindt u op: <https://www.consilium.europa.eu/nl/meetings/jha/2018/10/11-12/>

De ministers slaagden er echter niet in om een consensus te bereiken over de *voorgestelde besluiten*.³ Bij gebrek aan consensus (omwille van het bezwaar van één delegatie) besloot het voorzitterschap om daarom *conclusies* uit te brengen die een stand van zaken van het debat weergeven. Deze conclusies gaan uit van ontwerpbesluiten die aan de ministers ter bespreking werden voorgelegd.

Besluiten over het EU genderactieplan II in 2017

De Raad buitenlandse zaken en internationale betrekkingen nam op 26 november besluiten aan over de uitvoering van het *EU-genderactieplan II* in 2017.⁴ Het opzet van dit actieplan is de om gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes door middel van het extern optreden van de EU te versterken.⁵

De Raad erkent dat er wereldwijd vorderingen zijn gemaakt in de richting van gendergelijkheid, maar wijst ook op de resterende uitdagingen. In bijna alle landen is er nog steeds ongelijkheid tussen vrouwen en mannen op het domein van inkomen, kwaliteitsvol onderwijs, toegang tot gezondheidszorg, tot beroepsopleiding of technologie. Gewapende conflicten, de gevolgen van klimaatverandering, natuurrampen en gedwongen verplaatsingen verergeren dit nog. Seksueel en gendergerelateerd geweld wordt ingezet voor het bereiken van politieke, economische en militaire doeleinden.

De Raad herhaalt dat de Europese Unie en de Lidstaten zich ertoe hebben verbonden om van het volledige genot van alle mensenrechten door vrouwen en meisjes, van gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes een beleidsprioriteit te maken en om dit te integreren in alle onderdelen van hun optreden. Hij pleit voor eensgezinde steun voor de mensenrechten en vrijheden voor vrouwen in multilaterale fora en voor de volledige uitvoering van Resolutie 1325 en haar volgresoluties. Het *EU-genderactieplan II* (2016-2020) is een belangrijk instrument om deze doelen te bereiken. De volledige tekst met besluiten vindt u *hier*.⁶

Gendergelijkheid, jongeren en digitalisering

Op 6 en 7 december vergaderde de Raad werkgelegenheid, sociaal beleid, volksgezondheid en consumentenzaken (EPSCO). Op de vergadering werden meerdere belangrijke beslissingen genomen waaronder de *goedkeuring van een aantal besluiten over gendergelijkheid, jongeren en digitalisering*.⁷ Deze conclusies werden voorbereid door het Europees Instituut voor Gendergelijkheid (EIGE) als onderdeel van de jaarlijkse evaluatie van de uitvoering van de *aanbevelingen van het Peking Actieplatform*.⁸ Tegelijk met de goedkeuring van deze besluiten werden ook vier bijkomende indicatoren onder de strategische doelstelling “L. Meisjes” van het Peking Actieplatform aangenomen. De indicatoren onder “L. Meisjes” zijn opgenomen in bijlage I

³ Council of the European Union, *Council Conclusions on the application of the Charter of Fundamental Rights in 2017*, 10756/3/18 REV 3, Brussels 1 October 2018.

⁴ European Commission, Joint Staff Working Document Gender Equality and Women's Empowerment: Transforming the Lives of Girls and Women through EU External Relations 2016-2020, *SWD(2015) 182 final*, Brussels 21 September 2015.

⁵ De studiedienst van het Europees Parlement (EPRS) publiceerde hierover eerder al een eigen onderzoek: *EU Gender Action Plan 2016-2020 at year one. European Implementation Assessment*, European Union, October 2017.

⁶ Raad van de Europese Unie, Uitvoering van het EU-genderactieplan II in 2017: het versterken van gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen in het externe optreden van de EU, Conclusies van de Raad, *14551/18*, 26 november 2018.

⁷ *Gender Equality, Youth and Digitalisation, conclusions of EPSCO Council* (15308/18), 6 December 2018; aanvaard door 26 delegaties. De verdeeldheid heeft te maken met de specifieke vermelding LGBTIQ onder punt 14b. Zie punt 5 in het document *14580/18*.

⁸ Dit zijn de aanbevelingen van de Vierde Wereldvrouwenconferentie, die in 1995 in Peking plaats vond.

bij de besluiten. Bijlage II geeft een overzicht van relevante beleidsinitiatieven in relatie tot de uitvoering van het Peking Actieplatform, met bijzonder aandacht voor digitalisering en jongeren.

Verklaring over gendergelijkheid als prioriteit van de EU

Eveneens op de EPSCO Raad van 6 en 7 december 2018 gaf het voorzitterschap toelichting bij de vooruitgang op juridisch vlak inzake gendergelijkheid en bij de Gemeenschappelijke Verklaring '*Gendergelijkheid als prioriteit van de Europese Unie, vandaag en in de toekomst*'. De Verklaring werd op 12 oktober 2018 op initiatief van het trio-voorzitterschap van de Unie gelanceerd door de ministers bevoegd voor gelijke kansen en werd nu bevestigd door de EPSCO Raad.

In de *Gemeenschappelijke Verklaring* herbevestigen de ministers dat gendergelijkheid een prioriteit is voor de Europese Unie en ze roepen op om een nieuwe en specifieke EU strategie voor gendergelijkheid op hoog niveau aan te nemen. Er wordt opgeroepen om te investeren in een sterk netwerk en in voortdurende dialoog met alle relevante actoren én in systematische samenwerking tussen de Lidstaten en met de Europese Instellingen. De tweevoudige benadering van gendermainstreaming wordt opnieuw bevestigd. Alle Lidstaten keurden de Verklaring goed.

Documenten

Gender Equality, Youth and Digitalisation - Presidency Conclusions

Joint Declaration "Gender Equality as a Priority of the European Union today and in the future"

Besluiten van de EPSCO Raad van 6 december 2018

Briefing over de vergadering van de EPSCO Raad van 6 en 7 december 2018

Europees Parlement – plenaire besluiten

De plenaire vergadering van het Europees parlement (her)bevestigde in het najaar meerdere voor gendergelijkheid relevante besluiten. Besluiten waarin correcties aangebracht werden en die soms eerder al plenair goedgekeurd waren en besluiten die in parlementaire commissies goedgekeurd waren, maar nog niet bevestigd werden door de voltallige vergadering. Sommige van deze besluiten werden besproken in vorige nummers van deze nieuwsbrief.

Hieronder vindt u een overzicht van de belangrijkste plenaire besluiten op het domein van gendergelijkheid, met waar relevant een verwijzing naar eerdere nieuwsbrieven waarin u een samenvatting van dit besluit terugvindt:

- *Vrouwen, gendergelijkheid en klimaatrechtvaardigheid*, P8_TA(2018)0005 (finale tekst); voor een overzicht van de besluitvorming en de documenten zie: procedure fiche [2017/2086 \(INI\)](#). Bijkomende toelichting bij het besluit, zie *verslag* van 18 december 2017.
- *Bevoegdheid, erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en betreffende internationale kinderontvoering*, wetgevingsresolutie ⁹, P8_TA(2018)0017 (finale tekst); voor een overzicht van de besluitvorming en de documenten zie: procedure fiche [2016/0190 \(CNS\)](#). Bijkomende toelichting bij het besluit, zie *verslag* van 1 december 2017.

⁹ Wetgevingsresolutie van het Europees Parlement van 18 januari 2018 over het voorstel voor een verordening van de Raad betreffende de bevoegdheid, de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake ouderlijke verantwoordelijkheid, en betreffende internationale ontvoering van kinderen (herschikking) (*COM(2016)0411 – C8-0322/2016 – 2016/0190(CNS)*) (Bijzondere wetgevingsprocedure – raadpleging – herschikking)

- *Nultolerantie tegenover genitale verminking van vrouwen*, P8_TA(2018)0033 (finale tekst); voor een overzicht van de besluitvorming en van de documenten zie: procedure fiche *2017/2936(RSP)*.
- *Gendergelijkheid in de mediasector*, P8_TA(2018)0101 (finale tekst), voor een overzicht van de besluitvorming en de documenten zie: procedure fiche *2017/2210(INI)*. Bijkomende toelichting bij het besluit, zie *verslag* van 23 februari 2018. Dit besluit werd eerder besproken in Nieuws uit Europa, 2018 nr.2.
- *Een Europees waardeninstrument ter ondersteuning van maatschappelijke organisaties die democratie, de rechtsstaat en grondwaarden binnen de Europese Unie bevorderen*, P8_TA(2018)0184 (finale tekst); voor een overzicht van de besluitvorming en van de documenten zie: procedure fiche *2018/2619(RSP)*. Dit besluit werd eerder besproken in Nieuws uit Europa, 2018 nr.2.
- *Versterken van de positie van vrouwen en meisjes via de digitale sector*, P8_TA(2018)0102 (finale tekst); voor een overzicht van de besluitvorming en de documenten zie: procedure fiche *2017/3016(RSP)*.
- *Gendergelijkheid in EU handelsovereenkomsten*, P8_TA(2018)0066 (finale tekst); voor een overzicht van de besluitvorming en de documenten zie: procedure fiche *2017/2015(INI)*. Bijkomende toelichting bij het besluit, zie *verslag* van 6 februari 2018.
- *Zorgdiensten in de EU ter bevordering van gendergelijkheid*, P8_TAPROV(2018)0464; voor een overzicht van de besluitvorming en de documenten zie: procedure fiche *2018/2077(INI)*. Bijkomende toelichting bij het besluit zie het *ontwerpverslag* van 2 juli 2018 en het *verslag* van 24 oktober 2018.

Resolutie over diensten voor zorgverstrekking in de EU

Op 15 november 2018 aanvaardde de plenaire vergadering van het Europees Parlement een *resolutie over voorzieningen voor zorgverstrekking* die tot doel hebben bij te dragen tot meer gendergelijkheid.¹⁰ Het besluit kwam er op initiatief van de EP commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid. Beleidsmatig sluit de resolutie o.m. aan bij het EU *initiatief voor een betere balans tussen werk en privéleven*¹¹ en bij de *Europese Pijler van Sociale Rechten*.

De parlementsleden stellen vast dat er nog steeds een globale tewerkstellingskloof v/m is van 12%, dat veel meer vrouwen dan mannen deeltijds werken (31,5% versus 8,2%) en dat deze genderarbeidskloof te maken heeft met de ongelijke verdeling van de onbetaalde of informele zorgarbeid. Vandaag wordt 80% van de zorg in de EU verstrekt door niet-betaalde informele zorgenden, onder wie 75% vrouwen.

De parlementsleden stellen dat in antwoord hierop moet voorzien worden in :1° wettelijke arbeidsvoorwaarden die mensen toelaten om hun professioneel en privéleven te combineren en 2° voldoende, kwaliteitsvolle en voor iedereen toegankelijke zorgdiensten voor opvang van kinderen, zieken, personen met een handicap en ouderen.

¹⁰ *Zorgdiensten in de EU ter bevordering van gendergelijkheid*, P8_TAPROV(2018)0464; voorlopige tekst d.d. 27 november 2018; procedure fiche *2018/2077(INI)*.

¹¹ Mededeling van de Commissie van 26 april 2017 over 'Een initiatief om de werk-leven balans voor werkende ouders en verzorgenden te ondersteunen (*COM(2017)0252*) en het Voorstel van de Commissie voor een Richtlijn van het Europees Parlement en van de Raad van 26 april 2017 over de balans werk-leven voor ouders en zorgverstrekkers en tot herziening van de Richtlijn van de Raad 2010/18/EU (*COM(2017)0253*).

In die zin drukken ze hun waardering uit voor het *voorstel van richtlijn van de EU Commissie voor een betere combinatie werk en privéleven* (COM(2017)0253) én hun bekommernis over negatieve ontwikkelingen op het domein van ouderschapsverlof en rechten van ouders zoals de intrekking van de *ontwerprichtlijn over het moederschapsverlof*.¹²

Het parlement roept de Europese Commissie op om de wettelijke tekorten op dit domein op te heffen en om richtlijnen op te stellen voor de uitrol van 'zorgverleningsdiensten' voor kinderen, zieken, personen met een handicap en ouderen, met aandacht voor goede arbeidsvoorwaarden in de sector en voor participatie en betrokkenheid van de gebruikers. De Commissie zou hier als platform kunnen optreden en de uitwisseling van kennis, ervaring en goede praktijken in relatie tot toegankelijke en betaalbare zorgdiensten, bevorderen. De Commissie wordt ook uitgenodigd om aan de Raad een Europees Programma voor Zorgverstrekkers voor te stellen.

De Lidstaten worden (o.m.) opgeroepen om vaders aan te zetten vaderschapsverlof op te nemen en om gelijke toegang tot de zorg te verzekeren, om 'zorgkredieten' op te nemen in de wetgeving over arbeid en sociale zekerheid en om deze periodes van 'zorgkredieten' gelijk te stellen op vlak van opbouw van rechten, om diensten ter ondersteuning van informele zorgverleners te voorzien en om te verzekeren dat informele zorgverstrekkers ten volle erkend worden als gelijke actoren in de zorgverlening.

Informele verzorgers die ervoor kiezen om voor hun verwanten te zorgen moeten hiervoor op adequate wijze gecompenseerd worden, ze moeten toegang hebben tot sociale rechten en tot opleidingen en verworven competenties moeten op gelijkaardige wijze erkend worden, als in geval van andere zorgverstrekkers. Dit gaat over meer dan maatregelen in de arbeidswetgeving, het gaat ook over voortgezette inkomenssteun, toegang tot gezondheidszorg, opbouw van voldoende pensioenrechten.

Europees parlement – FEMM comité/studiedienst

Cybergeweld en online haattaal tegen vrouwen

Op vraag van het FEMM comité liet de studiedienst van het Europees Parlement het fenomeen *cybergeweld en online haatspraak tegenover vrouwen* ¹³ onderzoeken. Het internet en nieuwe technologieën brengen heel wat voordelen, maar er is ook een keerzijde: cybergeweld en haatspraak tegenover vrouwen. Een fenomeen dat met de toenemende digitalisering van heel wat activiteiten en met de grotere toegang van steeds meer mensen tot het net, toeneemt.

Uit onderzoek blijkt dat vrouwen een specifiek doelwit zijn van cybergeweld, waarbij leeftijd en sekse belangrijke factoren zijn voor zowel de prevalentie als het type cybergeweld. Zo worden jonge vrouwen vooral bedreigd met seksueel cybergeweld en stalking. **Enkele cijfers.** 1 of 10 vrouwen in de EU heeft al te maken gehad met cybergeweld; 20% van de jonge vrouwen in de EU heeft te maken gehad met cyber-seksuele intimidatie en 14% van de vrouwen vanaf de leeftijd van 15 jaar heeft al te maken gehad met cyberstalking.

¹² Voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad, Richtlijn 92/85/EEG van de Raad inzake de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van werkneemsters tijdens de zwangerschap, na de bevalling en tijdens de lactatie, Brussel 3 oktober 2008, COM(2008) 637 definitief, 2008/0193 (COD). Dit voorstel werd ingetrokken in 2015, wegens verzet vanuit de Lidstaten. Zie *persbericht*. Het standpunt van de Lidstaten over de ontwerprichtlijn van de Commissie voor een betere combinatie werk en privéleven voor ouders en mantelzorgers (EPSCO Raad 21 en 22 juni 2018) houdt eveneens een achteruitgang voor de rechten van zorgverstrekkers en voor gendergelijkheid in. Zie hierover *Nieuws uit Europa 2018, nr. 3*

¹³ Adriana Van der Wilk, *Cyber violence and hate speech online against women*, Policy Department for Citizens' Rights and Constitutional Affairs Directorate General for Internal Policies of the Union, Study for the FEMM committee, PE 604.979 – September 2018

De Verenigde Naties en de Europese Unie kennen het probleem, maar tot vandaag bestaan er geen gemeenschappelijke definities van de verschillende vormen van online geweld. In de studie worden bestaande definities van de verschillende vormen van cybergeweld samengebracht; er wordt gekeken naar de prevalentie van cybergeweld, naar daders en slachtoffers én naar de oorzaken en de impact van online geweld op vrouwen en meisjes. Het document geeft een overzicht van bestaande wettelijke kaders en van besluiten van het Europees Parlement die ingeroepen kunnen worden om online geweld op vrouwen te bestrijden.

Het *onderzoek* sluit af met enkele beleidsaanbevelingen op het niveau van de Europese Unie en de Lidstaten, zoals: betere dataverzameling en ontwikkelen van gemeenschappelijke wettelijke definities van cybergeweld, om zo bij te dragen tot de zichtbaarheid en de erkenning van het fenomeen. Op het niveau van de Europese Unie wordt gepleit voor de aanpassing van bestaande EU strategieën en Richtlijnen in verband met digitale ontwikkelingen, zodat cybergeweld op vrouwen daarin ingesloten wordt. Bovenal zou echter een algemene Richtlijn over geweld op vrouwen, met daarbinnen aandacht voor cybergeweld en online haattaal tegenover vrouwen, aangenomen kunnen worden.

Daarnaast kunnen ook de Lidstaten initiatieven nemen. Ze kunnen bijvoorbeeld inzetten op het stoppen van online straffeloosheid door te focussen op meer en betere samenwerking om de misdrijven van cybergeweld te onderzoeken en de daders te vervolgen, naast focussen op het voorkomen van cybergeweld op vrouwen en meisjes door in te zetten op het bestrijden van schadelijke patriarchale genderstereotypen en seksisme.

Achteruitgang inzake gendergelijkheid en vrouwenrechten

Het voorbije decennium kon overal ter wereld een zichtbare tegenstroom tegen de ‘agenda van mensenrechten en gendergelijkheid voor vrouwen’ waargenomen worden, ook binnen de EU. Dit blijkt ook uit de cijfers van de *Gender Equality Index*, die aantoont dat ongelijkheden tussen vrouwen en mannen hardnekkig standhouden. In de periode 2005-2015 werd slechts marginale vooruitgang geboekt. Om inzicht te krijgen in het fenomeen is echter ook een ander type informatie nodig.

Op vraag van het FEMM comité onderzocht de studiedienst van het Europees Parlement daarom welke achteruitgang er de voorbije jaren te zien was op vlak van gendergelijkheid en de rechten van vrouwen en meisjes. Het opzet van de studie ‘*Backlash in Gender Equality and Women’s and Girl’s Rights*’ was te komen tot een globaal inzicht in de achteruitgang inzake gendergelijkheid en vrouwenrechten. Hiervoor werd een beroep gedaan op cijfermateriaal, literatuuronderzoek en op lokale bijdragen van en interviews met lokale experts voor zes Europese landen.

Het rapport schetst naast een algemene analyse en algemene aanbevelingen, een gedetailleerd beeld van de achteruitgang in zes EU Lidstaten: Oostenrijk, Hongarije, Italië, Polen, Roemenië en Slowakije. Voor elke Lidstaat wordt gekeken naar de volgende domeinen: 1) institutioneel, wettelijk en beleidskader voor gendergelijkheid en rechten van vrouwen en meisjes; 2) ruimte voor de civiele samenleving; 3) de situatie van vrouwenrechtenorganisaties; 4) onderwijsbeleid en gendergelijkheid; 5) voorkomen en bestrijden van geweld op vrouwen; status van het Verdrag van Istanboel; 6) economisch empowerment van vrouwen: werk, combinatie werk en privéleven, sociale rechten, zorg en 7) meervoudige discriminatie en intersectionaliteit (positie van vluchtelingen, migranten, Roma vrouwen)

Voor elk van deze domeinen wordt beknopt beschreven op welke manier de achteruitgang zich heeft voorgedaan. Welke maatregelen en initiatieven het risico vergrootten en vrouwen en meisjes in een minder gunstige positie hebben geduwd, hun rechten uitgehouden hebben of

voortgang geblokkeerd hebben. Gemiste kansen en nieuwe problemen of trends worden eveneens beschreven.

Een globale vaststelling is dat er zich de laatste jaren in alle landen een achteruitgang van de vrouwenrechten is geweest én dat deze achteruitgang zich in al de landen op dezelfde domeinen heeft voorgedaan, namelijk:

- het institutioneel en beleidskader,
- onderwijs,
- seksuele en reproductieve gezondheid en rechten,
- voorkomen en bestrijden van geweld op vrouwen,
- arbeidsvoorwaarden
- en handelingsruimte voor vrouwenrechtenorganisaties.

Dit neemt niet weg dat er verschillen zijn tussen de landen: verschillen in intensiteit, omvang en impact. Soms is de achteruitgang vooral bij woorden gebeven, terwijl het in andere gevallen gaat over concrete maatregelen die de achteruitgang veroorzaakt hebben, soms als onderdeel van een ruimere strategie.

Een andere algemene vaststelling is dat de achteruitgang van vrouwenrechten zich voordoet in een context van hardnekkige en fundamentele problemen (economisch, sociaal) en van een groeiende campagne tegen de zogenaamde 'gender ideologie', waarbij een verkeerde betekenis gegeven wordt aan het woord 'gender', namelijk: gender als element van een postmoderne vorm van identiteitspolitiek. Hierdoor kwamen recent zelfs het Verdrag van Istanboel over geweld op vrouwen en bijgevolg de veiligheid en rechten van vrouwen in het gedrang.

De onderzoekers stellen vast dat een sterke vrouwenrechtenbeweging een belangrijke pijler is in de verdediging van mensenrechten en democratisch bestuur. Vrouwenrechtenorganisaties hebben een leidende rol gehad in de aanneming van wetten en beleid. Ze moeten echter het hoofd bieden aan bestaande, aanhoudende en nieuwe uitdagingen voor hun duurzame werking zoals toegang tot financiering, die als gevolg van toenemende beperkende criteria en administratieve lasten de afgelopen jaren steeds moeilijker werd.

Aan de studie is ook een voorstel van resolutie gekoppeld. Dit voorstel 'Experiencing Backlash in Women's Rights and Gender Equality in the EU' werd op 27 november aanvaard door het FEMM comité.¹⁴

Informatieve nota over geweld op vrouwen in de EU

De studiedienst van het Europees Parlement publiceerde recent een *informatieve nota over geweld op vrouwen in de EU*.¹⁵ Geweld op vrouwen vormt een ernstige schending van de mensenrechten en uitdrukking van gendergebonden discriminatie. Geweld op vrouwen wortelt in de ongelijkheden tussen vrouwen en mannen en neemt vele vormen aan. Het komt op grote schaal voor en houdt ook een belangrijke kost voor de gemeenschap in. Daarom hebben de Verenigde Naties en de Raad van Europa instrumenten en verdragen aangenomen om geweld op vrouwen te bestrijden.

De Europese Unie heeft op meerdere manieren aandacht voor de problematiek, maar een bindend instrument om vrouwen tegen geweld te beschermen ontbreekt. Er is ook geen

¹⁴ Experiencing Backlash in Women's Rights and Gender Equality in the EU; 2018/2684(RSP); PE 628.567. De definitieve tekst was nog niet beschikbaar op het moment van samenstelling van de nieuwsbrief.

¹⁵ Rosamund Shreeves and Martina Prpic, *Violence against women in the EU. State of play*, European Parliamentary Research Service, PE630.296, November 2018.

eenduidige aanpak van het probleem: het beleid van de Lidstaten vertoont zowel gelijkenissen als verschillen. Het Europees Parlement heeft daarom herhaaldelijk opgeroepen om een Europese strategie voor het bestrijden van geweld op vrouwen aan te nemen, waaronder een wettelijk bindend instrument.

De *nota* schetst kort een beeld van de problematiek (oorzaken, omvang, gevolgen), herneemt enkele cijfers en vestigt de aandacht op enkele recente onderzoeken, waaronder: een onderzoek van de Raad van Europa en de Interparlementaire Unie over *seksisme, pesten en geweld op vrouwelijke parlementairen en parlementaire medewerkers in Europa*¹⁶ en een onderzoek van het Europees Parlement *naar pesten en seksuele intimidatie op de werkvloer, in de openbare ruimte en in de politiek*.¹⁷ De nota bevat ook een overzicht van relevant internationaal recht, van engagementen en Richtlijnen op EU niveau en van initiatieven van het Europees Parlement.

EUROFOUND

Onderzoek naar vrouwen en management

Onlangs publiceerde Eurofound¹⁸ de resultaten van een onderzoek naar van vrouwen in managementposities: *Women in management: Underrepresented and overstretched?*¹⁹ Ondanks het feit dat gendergelijkheid al jaren bij wet is vastgelegd, blijft de arbeidsmarkt in de EU gekenmerkt door ongelijkheid. Dit geldt in het bijzonder voor leidinggevende posities, waar gemiddeld 64% van de posities wordt ingenomen door mannen. En dit geldt voor alle sectoren. Structurele obstakels blijven carrières van vrouwen blijkbaar in de weg staan. Daarnaast aarzelen vrouwen soms ook om leidinggevende posities in te nemen omdat ze denken dat dit een negatieve invloed zal hebben op de kwaliteit van hun arbeids- of persoonlijk leven.

In deze *informatieve beleidsnota* onderzoekt Eurofound wat er gedaan kan worden om de genderongelijkheid in leidinggevende functies aan te pakken. Bijvoorbeeld, welke maatregelen genomen kunnen worden om de managementcultuur die vrouwen demotiveert, te veranderen of om positieve rolmodellen naar voren te schuiven. Welke bijkomende engagementen kunnen er op EU niveau genomen worden om de gendergelijkheid op de arbeidsmarkt te versterken en om de combinatie arbeid en privéleven te faciliteren. In de studie gaat ook heel wat aandacht naar vrouwen met een management functie: hoe ervaren zij de kwaliteit van hun job? Welke impact heeft deze job op hun persoonlijk leven? Hebben zij verschillende ervaringen als manager? En kan dit verschil helpen de ondervertegenwoordiging van vrouwen verklaren? Werkt het glazen plafond verder door voor vrouwen in een managementpositie?

Enkele vaststellingen

Er zijn grote verschillen tussen de EU Lidstaten. De ‘nieuwe’ Lidstaten (Litouwen, Hongarije, Bulgarije, Cyprus, Letland) doen het met meer dan 40% vrouwelijke managers beter dan de

¹⁶ Council of Europe, Inter-Parliamentary Union, *Sexism, harassment and violence against women in parliaments in Europe*, issues brief, October 2018.

¹⁷ Helge Hoel and Maarit Vartia, *Bullying and sexual harassment at the workplace, in public spaces, and in political life in the EU*, Directorate General for Internal Policies, Policy Department for Citizen's Rights and Constitutional Affairs, European Union, March 2018. Zie ook *Nieuws uit Europa, 2018 nr. 2*.

¹⁸ Eurofound is een tripartite agentschap dat opgericht werd in 1975.¹⁸ Eurofound werkt samen met regeringen, werkgevers, vakbonden en de Europese instellingen. Het heeft als opdracht kennis te ontwikkelen en te verspreiden om de levens- en arbeidsomstandigheden. Gendergelijkheid is één van de thema's waarvoor Eurofound aandacht heeft.

¹⁹ Eurofound (2018), : Isabella Biletta, Jack Mullan, Agnès Parent-Thirion and Mathijn Wilkens, *Women in management: Underrepresented and overstretched?*, Publications Office of the European Union, Luxembourg.

'oude' Lidstaten. Samen met Frankrijk, Italië, Portugal, Finland, Slovaakse bingelt België met 33% vrouwelijke managers aan de staart van het Peloton. Enkel Griekenland (26%) en Tsjechië (27%) doen het nog slechter. (zie *grafiek*)

De leidinggevende posities die vrouwen innemen vertonen meestal een groter risico op falen: ofwel omdat het team of de organisatie waarvan ze aan het hoofd staan in crisis verkeert, ofwel omdat ze niet de middelen en steun krijgen die nodig zijn voor succes.

Vrouwen vindt men vooral onder niet-superviserende managers, namelijk 41%. Dit zijn managementfuncties met een grote verantwoordelijkheid voor de werking/het functioneren van de organisatie, maar zonder supervisie over het personeel. Vrouwelijke managers die leiding geven aan personeel hebben meestal andere vrouwen, jongere werknemers en niet-standaard werknemers onder zich.

Vrouwelijke managers maken doorgaans meer melding van negatieve effecten van het werk op het gezinsleven dan mannen.

EIGE

Gendergelijkheid en jongeren: kansen en risico's van de digitalisering

Digitale technologieën bieden jongeren nieuwe manieren en mogelijkheden om deel te hebben aan het maatschappelijk leven: snelle en onmiddellijke toegang tot informatie, online engagement in maatschappelijke en politieke debatten, delen van standpunten, uitbouwen van een sociaal netwerk,... . Er is echter ook een keerzijde.

EIGE onderzocht welke gendergebonden risico's de digitalisering met zich meebrengt voor jonge vrouwen en mannen. Welke verschillen en gelijkenissen er zijn in gebruik, mogelijkheden en bedreigingen voor jonge mannen en vrouwen? Hoe kan digitale ontwikkelingen ingezet worden om gendergelijkheid te promoten? EIGE bundelde de resultaten van dit onderzoek in een fact sheet: *Gender equality and youth: opportunities and risks of digitalisation*.²⁰

Enkele vaststellingen

Jonge vrouwen en mannen hebben gelijke digitale vaardigheden en gelijke toegang tot het internet maar hun online gedrag verschilt. Jonge mannen voelen zich meer zelfzeker over hun digitale vaardigheden dan jonge vrouwen. Bijvoorbeeld. 73% van de jonge mannen zegt zich comfortabel te voelen bij het installeren van software tegenover 49% van de jonge vrouwen.

Zowel jonge vrouwen als jonge mannen maken intens gebruik van de digitale ruimte om sociale contacten te leggen, maar ze doen dit op een verschillende manier. Jonge mannen posten meer commentaren bij online artikels of op online sociale netwerken of blogs. Jonge vrouwen posten meer persoonlijke inhoud zoals eigen foto's.

Cyberpesten en geweld vormen zowel voor jongens als meisjes een probleem: online agressief gedrag komt regelmatig voor onder jongeren. Toch zijn er verschillen. Jonge mannen worden meer blootgesteld aan raciaal en religieus extremisme, jonge vrouwen worden meer online gepest en (seksueel) lastiggevallen.

²⁰ Het rapport van EIGE was op het ogenblik van de samenstelling van deze nieuwsbrief nog niet beschikbaar.

Online misbruik heeft een impact op het online gedrag. 51% van de jonge vrouwen en 42% van de jonge mannen aarzelen om zich te mengen in debatten op de sociale media nadat ze getuige of doelwit waren van online haatspraak.

De sociale media bevestigen genderstereotypen. Jonge vrouwen moeten voldoen aan dominante schoonheidsidealen, romantische relaties hebben en een intens sociaal (online) leven, maar ze worden negatief beoordeeld indien ze zichzelf teveel voor het voetlicht plaatsen. Jonge mannen worden vaak blootgesteld aan berichten en beelden die vrouwen reduceren tot (seks)object en die agressie tolereren of ophemelen. Jongens die niet voldoet aan het dominante online ideaal van mannelijkheid, lopen risico onder druk te worden gezet of belachelijk te worden gemaakt.

De digitale wereld geeft ook vorm aan de seksuele relaties van jongeren en aan de manier waarop ze met elkaar omgaan. Sommige jonge vrouwen en mannen verzenden seksueel getinte beelden en berichten onder sociale druk, maar voor anderen is dit een opwindende vorm om relaties te verkennen en om zich te vermaken. Voor jonge vrouwen geldt evenwel een dubbele moraal: indien ze assertief en vol vertrouwen hun seksuele behoeften en wensen uitdrukken worden ze vernederd. Jonge mannen daarentegen worden geprezen voor hun seksuele exploitatie. Onder jongens is de druk om naaktfoto's van meisjes te posten gewoon.

Raad van Europa (COE)

Wereldforum voor democratie 2018 : Gender Equality: Whose Battle?

Ondanks vooruitgang op vlak van vrouwenrechten, blijven er hardnekkige ongelijkheden, discriminaties en obstakels voor de rechten van vrouwen bestaan. Zo werd 1 op 3 vrouwen wereldwijd ooit slachtoffer van fysiek of seksueel geweld en werden 1 op 2 vrouwen in de loop van hun leven seksueel belaagd door mannen. Vrouwen vertegenwoordigen wereldwijd minder dan 25% van de parlementairen. Er is een participatiekloof van 26% op de arbeidsmarkt en ook de loonkloof tussen vrouwen en mannen houdt hardnekkig stand.

Om deze problematiek uit te diepen en ook een antwoord hierop te bieden werd besloten om het *Wereldforum voor Democratie 2018* in het teken van rechten van vrouwen en gendergelijkheid te plaatsen. De conferentie '*Gender Equality: Whose Battle*' (Straatsburg, 19-21 november) focuste doorheen meerdere workshops en rondetafels op obstakels en mogelijke oplossingen voor het realiseren van de mensenrechten en gelijke rechten van vrouwen. Het is de bedoeling na te gaan welke verdere actie ondernomen kan worden, door de Raad van Europa, maar ook door andere fora en instellingen.

Hiervoor wordt o.m. uitgegaan van het werk van de Raad van Europa, waaronder: het *Europees Sociaal Charter* (COE)²¹, de *Gendergelijkheidsstrategie 2018-2023* (COE)²², het *Verdrag van Istanboel over voorkomen en bestrijden van geweld op vrouwen en van intrafamiliaal geweld*²³, naast andere instrumenten en standaards die bijdragen tot de uitvoering van *Agenda 2030 en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen* van de Verenigde Naties.

Op de website van de conferentie vindt u naast een uitgebreid *programma*, de *conceptnota van de conferentie*, de *podcasts* van de verschillende rondetafels en meerder artikels die *Open Democracy* in de context van de conferentie publiceerde.

²¹ Meer informatie vindt u op <https://www.coe.int/en/web/turin-european-social-charter>.

²² Meer informatie vindt u op <https://www.coe.int/en/web/genderequality/gender-equality-strategy>.

²³ Meer informatie vindt u op <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/home>

Gender Equality Commission

De *Gender Equality Commission* vergaderde van 5 tot 7 december 2018.

Op de agenda stonden:

- de bespreking van het ontwerpverslag van de conferentie 'Gender Equality. Paving the Way', (*GEC (2018)4*). De conferentie vond plaats op 3 en 4 mei in Kopenhagen; de aanleiding was de lancering van de nieuwe strategie gendergelijkheid 2018-2023 van de Raad van Europa;
- de bespreking van het *ontwerpjaarverslag* (2018) over de uitvoering van de nieuwe strategie voor gendergelijkheid 2018-2023 van de Raad van Europa, met daarin naast een algemene appreciatie van de voortgang, een overzicht van de ondernomen acties, publicaties en instrumenten in uitvoering van de strategie;
- de bespreking van het *rapport met bijdragen van de Lidstaten* in uitvoering van de strategie voor gendergelijkheid 2018-2023 van de Raad van Europa.
- de bespreking van het *ontwerp van de Ministeriële Aanbeveling om seksisme te voorkomen en te bestrijden* - GEC(2018) 10 (7 december 2018);
- de voorbereiding van een conferentie "*Tackling Gender Stereotypes and Sexism*", die op 28 en 29 maart 2019 zal plaatsvinden in Helsinki. Zie ook: het *voorlopige programma* van de conferentie.
- opvolging van de Ministeriële Aanbeveling *CM/REC(2013)1* over gendergelijkheid en de media. De *vragenlijst* over maatregelen die de Lidstaten van de Raad van Europa genomen hebben om gendergelijkheid in de media te bevorderen en die volgend jaar aan de Lidstaten zal worden voorgelegd, werd goedgekeurd.
- het concept en ontwerpprogramma van de *conferentie over versterkte internationale samenwerking om kloof te dichten tussen de rechten die vrouwen beschermen tegen geweld en de toepassing ervan* (Straatsburg, 23 en 24 mei 2019), werden goedgekeurd.

Een overzicht van alle agendapunten, activiteiten en relevante documenten van de vergadering van de Gender Equality Commission vindt u [hier](#).